

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الف

٤٧٠٣

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد علوم و تحقیقات

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته معماری

۲۰ / ۱۱ / ۱۳۸۱

موضوع
مرکز کرمان شناسی

وزارتخانه فرهنگ و ارشاد اسلامی
تیم تحقیقاتی

استاد راهنما
خانم دکتر هما ایرانی بهبهانی

نگارش
مهرداد امیرحسینی

۱۳۷۹

سال تحصیلی ۸۰-۱۳۷۹

موضوع:

مرکز کرمان شناسی

توسط:

مهر داد امیر حسینی

پایان نامه:

برای دریافت درجه کارشناسی ارشد

رشته و گرایش: معماری

از این پایان نامه در تاریخ ۸۰/۴/۷ در مقابل هیئت داوران دفاع بعمل آمده و مورد تصویب قرار گرفت.

اعضاء هیئت داوران

استاد راهنما: خانم دکتر هما ایرانی بهبهانی

داور: آقای دکتر رضا بهبهانی

داور: آقای دکتر محمدیوسف نیلی

سرپرست کمیته تحصیلات تکمیلی
آقای دکتر عباس حسنخانی

مدیر گروه آموزشی کارشناسی ارشد

خانم مهندس رویا مرادی

سپاسگزاری

با تشکر و سپاس فراوان از استاد محترم و بزرگوار سرکارخانم دکتر هما ایرانی بهبهانی که بر من منت نهاده و زحمت راهنمایی این پایان نامه را تقبل نمودند.

باتشکر و سپاس فراوان از مسئولین و کارمندان مرکز کرمان شناسی

و با سپاس و تشکر فراوان از عزیزانی که در مراحل مختلف این تحقیق صمیمانه مرا یاری نموده و در این امر مشارکت داشتند :

آقای مهندس اخلاص پور

آقای مهندس مرجوعی

آقای مهندس بهزادی

آقای مهندس کلانتر زاده

آقای مهندس وکیل زاده

سرکار خانم ناظمی

خانم مهندس ارباب زاده

خانم مهندس مظهري

آقای بهادر صاحب قلم

آقای محمد سلطانی

آقای نیما جهان بین

آقای علینقی نواب زاده

سپاس وستایش بیکران به درگاه ایزد منان که توفیق گام نهادن در راه کسب علم و دانش را به این بنده حقیر خود عنایت فرمود .

سپاس و درود بیکران به پدر و مادر عزیزم که بی شک وجود مقدسشان ، تلاش بی دریغشان و دعای خیرشان همواره باعث موفقیت و سربلندی من در تمام مراحل زندگیم بوده و خواهد بود.

سپاس و درود بیکران به پدر و مادر عزیزم سرم که یار و یاور من بودند و وجودشان باعث سعی و تلاش بیشتر من در اتمام این تحقیق گردید.

با سپاس فراوان از برادر بزرگوارم مهندس مهران امیرحسینی و با تشکر از دیگر عزیزانم : مریم و مهرشاد امیرحسینی ، آرمان و امیر علی سعیدی

و با تشکر و سپاس فراوان از همسر عزیزم که هرگونه رنج و سختی را به جان خرید و با تمام وجود مرا همراهی و یاری نمود. به خصوص که علاوه بر همراهی در تدوین و نگارش فصول دوم و سوم ، زحمت تایپ این تحقیق را قبول نمود و آنرا به نحو احسن انجام داد.

تقدیم به شاه بیت غزل زندگی، همسر عزیز، مهربان وفادار کارم

فهرست

صفحه	عنوان
	فصل اول : مقدمه
۱	۱-۱ مقدمه
۲	۱-۲ هدف پروژه
	فصل دوم : کرمان در پهنه ایران
	۲-۱ جایگاه شهر کرمان
۴	۲-۱-۱ موقعیت جغرافیایی
۶	۲-۱-۲ پستی ها و بلندیها
۹	۲-۱-۳ زمین شناسی و جنس خاک
۱۰	۲-۱-۳ بلاای طبیعی در منطقه
۱۲	۲-۱-۵ منابع آب و قنوات
۱۵	۲-۱-۶ منابع طبیعی
۱۷	۲-۱-۷ جمعیت
۲۴	۲-۱-۸ اقتصاد
	۲-۲ ویژگیهای اقلیمی کرمان
۲۶	۲-۲-۱ اقلیم کرمان
۲۶	۲-۲-۱-۱ دما

۲۶ ۲-۲-۱-۲ میزان بارندگی
۲۷ ۲-۲-۱-۳ رطوبت نسبی
۲۷ ۲-۲-۱-۴ بادهای محلی وغالب
۲۹ ۲-۲-۱-۵ تابش
۲۹ ۲-۲-۲ جهت استقرار ساختمان
۲۹ ۲-۲-۳ بازنگری به نتایج عملی حضور اقلیم در کرمان
 ۲-۳ کرمان در آینده تاریخ
۳۲ ۲-۳-۱ وجه تسمیه
۳۳ ۲-۳-۲ نگاهی گذرا به تاریخ سیاسی کرمان
 ۲-۳-۳ تاریخ کالبدی شهر کرمان
۳۹ ۲-۳-۳-۱ بررسی کلی در ارتباط با رشد شهر
۴۵ ۲-۳-۳-۲ بررسی اجمالی تاریخ کالبدی شهر در مقیاس محلات ومجموعه ها
۵۴ ۲-۳-۴ پیشینه نامه محور فرهنگی - تاریخی کرمان
۵۵ ۲-۳-۵ معرفی برخی آثار معماری با ارزش شهر کرمان
۶۸ ۲-۳-۶ سیمای کلی اجتماعی وفرهنگی کرمان دیروز
۶۹ ۲-۳-۷ مذاهب وفرق تاریخی کرمان
۷۱ ۲-۳-۸ تاریخ عرفان وتصوف در کرمان
۷۳ ۲-۴ نگاهی به شهرها وبخش های مهم استان کرمان
۷۳ ۲-۴-۱ بم
۷۷ ۲-۴-۲ جیرفت
۸۰ ۲-۴-۳ رفسنجان
۸۱ ۲-۴-۴ سیرجان
۸۲ ۲-۴-۵ شهداد
۹۲ ۲-۴-۶ کهنوج(رودبار)
۹۳ ۲-۴-۷ میمند

فصل سوم : فرهنگ ، هنر و مشاهیر کرمان

- ۳-۱ فرهنگ کرمان ۹۷
- ۳-۱-۱ مبانی اعتقادی ، ستون فقرات فرهنگ عامه ۹۷
- ۳-۱-۲ نمونه هایی از آئین ها ، رسوم و باورهای کرمان ۹۸
- ۳-۲ هنر کرمان ۹۹
- ۳-۲-۱ بافته ها ۱۰۱
- ۳-۲-۱-۱ مختصری در باب برخی از دست بافتهای کرمان ۱۰۵
- ۳-۲-۲ صنایع دستی ۱۱۰
- ۳-۲-۳ جایگاه موسیقی در دل کرمانیها ۱۱۲
- ۳-۲-۴ بازتاب فرهنگ عشیره ای در هنر و فرهنگ کرمان ۱۱۲
- ۳-۲-۵ تاثیر اقلیم و جغرافیا در هنرهای کرمان ۱۱۴
- ۳-۳ مشاهیر کرمان ۱۱۵

فصل چهارم : مرکز کرمان شناسی

- ۴-۱ مقدمه ۱۱۹
- ۴-۲ چگونگی شکل گیری مرکز کرمان شناسی ۱۲۰
- ۴-۳ اقدامات و فعالیتهای مرکز کرمان شناسی ۱۲۲
- ۴-۴ ساختار مدیریتی مرکز کرمان شناسی ۱۲۴
- ۴-۵ لزوم طرح موضوع ۱۲۵

فصل پنجم : بررسی تجربه های طراحی

- ۵-۱ مرکز فرهنگی عرب ، پاریس ، اثر ژان نوول ۱۲۶
- ۵-۲ موزه هنر ، هلستینکی فنلاند ۱۲۹
- ۵-۳ کتابخانه راسکین در دانشگاه لانکستر ۱۳۳

فصل ششم : طرح

- ۶-۱ دلایل انتخاب سایت در رابطه با موضوع طرح ۱۳۴
- ۶-۲ موقعیت سایت و دسترسی به آن ۱۳۵

۱۳۸.....	۶-۳ برنامه ریزی طرح
۱۵۰.....	۶-۴ مبانی طراحی
۱۵۱.....	۶-۵ روند طراحی
۱۵۲.....	۶-۶ برنامه فیزیکی طرح
۱۵۵.....	۶-۷ عناصر طرح
۱۶۰.....	۶-۸ سازه
۱۶۱.....	۶-۹ تاسیسات
۱۶۳.....	فهرست منابع

بنام خدا

چکیده پایان نامه

عنوان پایان نامه: مرکز کرمان شناسی

رشته تحصیلی: معماری

استاد راهنما: سرکارخانم دکتر هما ایرانی بهبهانی

دانشجو: مهرداد امیر حسینی

سال تحصیلی: ۸۰-۱۳۷۹

چکیده

در این رساله طرح مرکز کرمان شناسی به عنوان مکانی برای زدودن غبار غربت و فراموشی از گذشته کرمان و شناساندن این سرزمین کهن با تمدنی چند هزار ساله در سایتی مابین بافت تاریخی کرمان و تپه‌ای باستانی که بر فراز آن قدیمی‌ترین مأمن در کرمان - قلعه دختر - قرار گرفته مورد نظر بوده است. پس از تصویر سازی گذشته سرزمینی که این سایت بر گستره آن نقش بسته و پی بردن به پیشینه تاریخی، فرهنگی و اجتماعی آن و پهنه فعالیت مرکز کرمان شناسی به ایده‌ها و طرح های اولیه برای ایجاد مرکز کرمان شناسی پرداخته شده است. برای ایجاد تحول و پویایی در این محدوده، مرکز کرمان شناسی با فعالیتهای تحقیقاتی، علمی، فرهنگی و هنری برای مجموعه در نظر گرفته شده است و با قرارگیری در نزدیکی قلعه دختر علاوه بر یادآوری لزوم حفظ و صیانت از آثار در حال تخریب آن، به عنوان حلقه اتصال بین تپه باستانی و بافت تاریخی شهر نقش اساسی را بر عهده دارد.

فصل اول : مقدمه

-مقدمه

-هدف پروژه

برای دستیابی به یک شیوه مناسب در طرح پروژه ای که به لحاظ موضوع وسایت انتخاب شده دارای خصوصیات خاص می باشد نیاز به بررسی دانشهای متفاوتی بوده و علاوه بر آن برای شناخت ابعاد نظری و فیزیکی طرح مطالعات و بررسی های مختلفی در زمینه های زیر انجام گرفت تا اهداف نهایی پروژه تحقق یابد :

*مقدمه : تصویر کلی و خلاصه ای از مزاحل و شرایط شکل گیری طرح و اهداف پروژه .

*کرمان در پهنه ایران : در این فصل به بررسی و شناخت شهر و تصویری از آنچه که بر این سرزمین از دیروز تا امروز برجای مانده پرداخته شده و به بررسی مطالعات اقلیمی در جهت خلق شرایط مناسب داخلی و دستیابی به ویژگیهای کالبدی مناسب پرداخته شده و به بررسی و شناخت چند شهر و بخش مهم این سرزمین نیز پرداخته شده است .

* فرهنگ ، هنر و مشاهیر کرمان : در این قسمت ضمن اشاره به فرهنگ و آداب و رسوم مردم در نقاط مختلف کرمان به بیان دستاوردهای هنری و صنعتی مردمان این دیار از زمان گذشته تا کنون اشاره گردیده و در پایان نیز به معرفی تعدادی از شخصیتهای برجسته علمی ، عرفانی و ادبی کرمان پرداخته شده است .

*مرکز کرمان شناسی : تصویری است از چگونگی شکل گیری ، فعالیتها ، ساختار مدیریتی و لزوم طرح موضوع مرکز کرمان شناسی .

* بررسی تجربه های طراحی : تصویری است از طرح ها و پروژه های گوناگون در رابطه با نهادهای فرهنگی و هنری در جهان معماری .

* طرح : تصویری از مراحل عملی شکل گیری طرح و در نهایت تصاویر طرح پایانی همراه با تمهیدات سازه ای ، مکانیکی و الکترونیکی .

* فهرست منابع و مأخذ : تصویر منابع مورد مطالعه و استفاده در طرح جهت دستیابی به اطلاعات بیشتر .

۲-۱ هدف پروژه

کرمان یکی از زنجیره های تمدن کهن سرزمین ایران است. دیاری که زیبایی گل و بوستان را همچون عکسی زیبا بر قالب قالیهای بی نظیر خود با تار و پود جان تنیده است تا فریاد بزند که کویر زیبار دوست دارد و خاموشی کویرنه تنها دل او را بیابان ننموده بلکه روح لطیفی به او داده تا با دستهای خود بوستان و گلستان بیافریند. زخم سوگ سیاوش را با سروهای خمیده خود در پشته های زیبا مرهم نهاده تا همواره یاد پهلوانان و جوانان این سرزمین را که سیاوش وار جان خود را در راه حفظ موطن خود از دست داده اند زنده نگه دارد.

و صد افسوس که دگرشالهای زیبای کرمانی رانمی بینیم تا بر صنعت و فرهنگ و هنر غنی خود در گذشته ای نه چندان دور ببالیم گرچه صدای خود را با شعر خواجه، فواد و عماد کرمانی به گوش دیگران می رسانیم و عرفان و معنویت مردم این دیار را با یاد شاه نعمت ا... ولی یاد آور می شویم و علم مردمانش را با ابو حامد افضل طیب کرمانی و ابو عبدا... محمد بن عیسی ماهانی زنده نگه می داریم.

جاده ابریشم را با قالی و پته و گلیم فرش می کنیم تا زارگ زیبای بم سفر را آغاز کرده تا به خرابه های عهد دقیانوس در جیرفت و از آنجا به باقیمانده آثار باستانی شهداد و سپس به باغ شاهزاده و آرامگاه شاه نعمت ا... ولی در ماهان و از آنجا به گنبد جبلیه، قلعه دختر، مسجد ملک و بازار قدیمی کرمان رهسپار شده و این سفر را با دیداری از مجموعه حاج آقا علی در رفسنجان و در نهایت دیداری از میمندروستای صخره ای دیارمان به پایان ببریم و در این مسیر پر جاذبه و زیبا با سنگهای مرمر سکو می سازیم و بر آنها ظرفهای مسین می گذاریم و هر یک را با خرمای بم، حنای شهداد، زیره کرمان، پسته رفسنجان، توتیای کوهبنان زینتی دو چندان می بخشیم تا خاطره ای بیادماندنی از کرمان در ذهنها مجسم گردد.

کرمان دیاری است که گمنامی و تنهاییش همیشه مرا آزار می داده و همواره به دنبال فرصتی بودم تا گامی مؤثر در راه معرفی این گوهر کویر بردارم و وجود مکانی با عنوان مرکز کرمان شناسی که سعی در معرفی کرمان و کرمانی دارد این امید را در من زنده کرد که در آنجا بدنیا آید و دینم به موطنم باشم و همانجا بود که پی بردم علیرغم همه برنامه ها و فعالیتها ارزشمندی که این مرکز برای انجام رسالتش صورت داده اما دارای کاستیهاست که رفع آنها ضروری به نظر می رسید.

لرزم نگرش همه جانبه به مسائل مربوط به کرمان در زمینه های گوناگون و شناسایی تمامی استعداد های این دیار برابر آن داشت تا در قالب یک طرح معماری با عنوان مرکز کرمان شناسی این مجموعه را به صورت

یک مرکز بزرگ برای رفع نیازهای گروه های مختلف علمی، تحقیقی، هنری و فرهنگی که برای دستیافتن به اطلاعاتی از کرمان کوشش می نمایند تبدیل نمایم. مکانی که علاوه بر قابلیت ایجاد تبادل بین اندیشمندان و محققین و جمع آوری و نشر یادداشتهای علمی و تحقیقی دارای ویژگیهایی برای برگزاری کنفرانسها و نمایشگاه ها و همچنین دسترسی به کتابهای مهم و مرجع و فضایی برای مطالعه علاقمندان باشد و در این رهگذر توجه به این نکته که اندیشمندان و محققینی که به کرمان سفر می کنند علاوه بر امکانات مناسب برای دسترسی به موضوعات پیرامون کرمان از نظر اسکان نیز مشکلی نداشته باشند و مکانی را برای استراحت و اقامت در اختیار داشته باشند از ویژگیهای این طرح میباشد.

گرچه ممکن است این مجموعه دارای نواقصی نیز باشد اما تمامی سعی خود را نموده ام تا با در نظر گرفتن تمامی جوانب تاجایی که مقدور بوده مکانی را طراحی نمایم که کمبودهای موجود در فعالیتهای کنونی مرکز کرمان شناسی را رفع و یا ترمیم نماید تا شاید این کار آغازهای باشد تا علاقمندان به کرمان از زاویه ای وسیعتر و دیدی بازتر به موضوع نگاه کرده و پیام این پروژه را دریافت نمایند.